

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću
mjesečno K 1.25, godišnje K 15.—, Za INOZEMSTVO K 23.—.
Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi u utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 81. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNIČTVO
na obali br. 248. prizemno. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug)

Izdavatelj i odgovorni urednik Dr. JURE JURIN.

OGLASI PO CIJENIKU.

God. X.

ŠIBENIK, subota 9. svibnja 1914.

Broj 935

Iznimne mjere za Dalmaciju.

Česta bjelina našega lista dovoljno pokazuje doba u kojima živimo. Mjere poduzete proti našim ljudima i ustanovam tu iznimnost potvrđuju. Zabranjeni sastanci, izleti, proslave uspomene Zrinskih i Frankopana, skidanje izvješanih zastava...

Nego o tomu ne ćemo dalje. U Trstu može biti demonstracija i tučnjava. U Zadru također može se veoma često doći do izgreda svakovrstnih po ulicam, po kafanam, po trgovima i u tim izgredima može sudjelovati dobar dio grada. Po cijeloj Italiji, u svim gradovima gdje ima škola može biti iskaza i dosta bučnih. Po cijeloj Europi biva svega toga i dosta često, ali svi ti izkazi ma kakove vrste bili bivaju podnašani i samo se gleda spriječiti da ne preotmu maha. U samom Zagrebu za vrijeme komesariata bilo je izkaza i umjerenog postupanja vlasti.

U Dalmaciji za namjestnikovanja gosp. Attemsa biva drugačije. Izdane naredbe od raznih poglavarstva ne ćemo spominjati, a i sve ostalo što onako letimice napomenusmo mislimo da je još svakomu u pameti. Sve to dokaziva da gosp. Marius Attems dava posebne naredbe svojim poglavarima, koji te naredbe provodjaju.

Govoriti o svemu što se u Šibeniku događa i provadja nećemo, jer mi to sve podnosimo kao da se nas ne tiče. Uvjereni smo da će uza sve Švihe i konfidente ostati još uvijek dosta nezavisnih, koje se neće ničim skršiti. A to je dostatan odgovor i gosp. na Namjestništvu i na poglavarstvu i na kuriji. Naša zabava u kazalištu može im to potvrditi.

Namjere gosp. Attemsa kao da imaju stalnu osnovu, da bilo kako skrši i ono malo slobodnog duha što ima po Dalmaciji te zavlađa policijskim iznimnim mjerama, a onda da se kao nekakav dobrotvor šeće po ovoj osiromašenoj zemlji pružajući kad i kada pučanstvu milostinju.

U tu svrhu dobro je došla gospodinu grofu razmirica sa Talijanima. Dobro mu je došao naš sporazum i zajedničko djelovanje sa Srbima...

Na tomu se gradi zgrada konfidentstva, špijunstva, korupcije i... iznimnih mjera.

U Spljetu gospodin grof nastoji polučiti što je polučio u Šibeniku. Kao kod nas hoće on da zavladaju iznimne mjere i u Spljetu. U Muću se počelo a sada se nastavlja.

Svak zna za događaje u Trstu, koji se od njeko doba češće opetuju na način koji ne može nego samo uzrujavati. Te događaje prati ciela Italija, kao i ciela naša

domovina. Da dodje gdje i do gušćih nije se čuditi.

Događaji u Spljetu davaju nam znak da c. k. vlada hoće da u mutnom lovi po osnovi g. Attemsa.

To vidimo iz samih činjenica. U Spljetu je bio običaj da hrvatska glazba koncertira na osvit Sv. Duje. To koncertiranje je c. k. poglavarstvo zabranilo. Poglavarstvo je zabranilo i obhod te glazbe po gradu sa vatrogascima.

Obćina je Spljetska od vajakada pozivala vlasti i korporacije na učestvovanje pri obhodu na dan sv. Duje. To je ona učinila i ove godine. Ali jer je poglavarstvo zabranilo sve ono, što je zabranilo hrvatskoj glazbi ili i za to da se oduži tučnjavam talijana u Trstu nije našla za shodno da pozove talijansku glazbu.

Ova u sporazumu sa Poglavarstvom je međutim htjela nepozvana da sudjeluje obhodu. Obćina na to zabrani talijanskoj glazbi prolaz kroz ulice, na što ima pravo.

Ovu odluku obćine je c. k. Poglavarstvo ukinulo i talijanska glazba je imala ne samo slobodan prolaz nego je odlučila učestvovati premda nepozvana obhodu.

Na to su se od obhoda ustegle sve one bratovštine, sva društva, sve korporacije i svi koje je obćina bila pozvala, jer je ista obznanila ih da poziv stuježe i da ni sama neće obhodu sudjelovati.

I tako se u Spljetu dogodilo da je u javnoj procesiji, koja je imala drugih godina na hiljade svijeta učestvovalo dvadesetak gradskih fratara i popova, biskup, talijanska glazba okružena sa hrpom financijera i žandara, te poglavar.

Svećenici iz okolice nisu obhodu učestvovali, kao ni sjemeništarci. Ni puk, ni nijedna korporacija nije na procesiji učestvovala.

Kad je glazba sa procesijom prošla bila je izviđana. Došlo je do jačih demonstracija na Francuzkoj obali i Narodnom trgu, gdje je bilo više stiske. I tu je na Narodnom trgu došlo do toga da su bajunetom potisli svijet.

Kad je procesija prošla trg zapjevalo se rodoljubne pjesme, na što je do stotine žandara, detektiva i financijskih stražara bodovima navalilo na gradjanstvo da izprazni trg.

Tu je bilo do 20 uapšenika i nekoliko ranjenih.

Na obali došlo je također do sukoba, gdje je bilo također dosta uapšenih.

I tako je ta procesija bez sudjelovanja gradjanstva išla gradom, dok nije i svršila... uz glazbu zvižduka i uz apšenje demonstranata.

Može biti od kada je Spljeta takove procesije nije bilo, a očito je da se je sve

moglo zapriječiti da nije bilo odredbe političke vlasti, koja je ukidala odredbu obćine.

I sada dolazi najljepše. To je bilo sve pred podne, a u podne osvanuo je oglas c. k. poglavara po kojem se moraju zatvoriti sve kavane, gostione, restoranti, pivare, slastičarne i kinematografi. I kazalište je bilo zatvoreno.

Pun Spljet stranaka, a sve zatv. reno. Računaju da je ta naredba štetovala Spljetu barem 200.000 kruna.

Nego i bez štete, kako to da se radi jednog izkaza, manifestacije ili demonstracije dolazi u Dalmaciji do takovih fernana?

Jeli se do njih došlo u Zadru, u Trstu kad je tamo bilo i ter kakovih izgreda?

Nije, U Dalmaciji se to događa, jer Dalmacija počimlje u žargonu vlade južno od Zadra, bliže Balkanu. I u toj Dalmaciji moraju da vladaju iznimne mjere, naravno po sudu vlasti i političke i kurijalne.

Mi nemamo ništa proti tom sudu vlasti, a dali će te iznimne mjere postignuti što vlast hoće i traži, to razsuditi nije naš posao. Jer naš posao je podnašati i bilježiti.

Mi mislimo ipak da će mjere koje uvadja gosp. Attems širom Dalmacije promašiti cilja...

Stisnimo redove!*)

Danas oluja preti jače nego ikada pre. I ako se mnogo ne bojimo katastrofe jer za nama stoji čvrsti i neprelomivi zid sazidan krvlju i na mrtvima, kostima, preko koga ne može da pregje niko a da se o nj ne skrši, ipak u ovim ozbiljnim časovima mi trebamo napornog rada. Ne trebaju nam izbori dok ostaju samo izbori, ne trebaju nam mandati poslanički dok oni vrede pro forma samo za dijurnu. Nama treba ljudi slobodnih i nezavisnih koji ne će biti vezani za milost državne službe i zavisni o komadiću kosti bačene iz Beča. U narodu rada treba, u selu u gradu: svuda očekuje nas posao. Ne zaklanjati se o paragafe i ne bežati pred ustrajnošću to je naša prva dužnost. Mi znamo dobro što narodu treba i od toga ne odstupajmo. To je naš prvi i najvažniji aksiom: ništa nam ne sme da imponuje, nepokolebivost mora da bude naša glavna vrlina. Borba tiha ali ustrajna, neprekidana ali i oštra: ima da bude naš ideal. Ako pravimo kompromise sa dužnostima i sa savešću, mi želimo narodu zla. Kad mu ne možemo da pomognemo kako to njemu treba, ne moramo da ga varamo.

*) Donašamo ovaj članak posve rado jer ima u njemu dosta o čemu se da je razmišljati. Op. Ured.

Zato treba da volimo nadasve čestitost i da nas u radu vodi jedino iskrenost a ne špekulativstvo. Ne fraze nego dela, ne propovedanje kojekakvih reči nego primerom propovedanje rada. Nije naša dužnost da se gubimo u rečima i u formi nego da svu svoju energiju iscrpimo u znoju i u sadržini. Ispovedanje narodne vere i narodne snage može da bude naše geslo: nikako udaranje u talambase sa praznom slamom. Samo konkretnost koja je opipljiva može da uverava i da nas hrabri. Samo snaga daje poleta i volje. Fraze ostaju fraze i ne mogu da zadovolje, one moraju da prestanu biti svete i najproštijem laiku. Svaka ideja u našem narodu treba da ima sigurnu osnovicu, svaki rad treba da bude organizovan. Posle toga kao logička posledica doći će neminovan uspeh. Ustrajnost i organizovanost čeliče i samo zdravo pobjeđuje. Moljakanja i isprazna nadanja samo slepome mogu da vrede, nama trebaju traženja sa odlučnošću i svešću da time vršimo zvoju narodnu dužnost.

U današnje doba kad zapoveda gruba sila i ako mnogo puta prividne naravi, mi treba da budemo toliko pametni, da se ne nadamo milosti s neba i slobode sa nečije bogate trpeze i da ne budemo toliko naivni, da verujemo u našu bolju budućnost ako budemo slabi i neorganizovani. Jakost i stisnuti redovi boraca jedina su uteha. Mi nismo u pogibelji da propanemo jer narod Kumanova, Skadra i Bregalnice ne može da pogine, ali mi smo u pogibelji da mnogo našega izgubimo. Kod svih naših „prijatelja“ ima puno reči i puno obećanja. Mi treba da odlučno kažemo da smo dosta dugo živeli sa iluzijama i sa slepim nadama. Kad zavririmo dublje u naše stanje narodno videćemo korov i neobragjena polja, kad pogledamo neprijatelju bolje u oči, videćemo samo prezir i podsmeh. Naši nezretni sinovi, mnogi i mnogi, hrane se nezasićnim srebrom i služe na sramotu našu našem krvniku. Naši maleni i premaleni i užasno sitni još hoće da budu „patriote“ i „vjerujuća“ masa. Još ima mnogo truleži u našoj sredini. Oni nam smetaju jednako kao sve što je nepotrebno i zatorno.

Verujmo samo u našu snagu, u snagu našeg čilog naroda, od Triglava do Gvgjelije. Nijedna prepreka ne sme da nam sputava naš pobeđan korak. Ništa, nikakva smetnja ne sme da nas preč: jer i uspjesi ne mogu i ne moraju da nas naprave lenima. Samo odlučnost i koračanje smelo, ponosno i jedro donose pobeđu. Pobeđiće samo onaj koji ima snagu, volju, i visok moral. Samo junačstvo doneće triumph. Mi smo pevali dosta i tom nam je dosadilo. Mi smo plakali dosta i to nam je postalo smešno. Vedrina i nesmalaksa-

lost daju podstreka. Ne suze, ne pesme: nego suze znoja, pesme krvavih ruku jesu simbol gordosti, zdravlja i jedrosti.

Pred nama stoji neotkriveno blago. Svi koji verujemo i koji osećamo treba da se nagjemo u istome kolu i na istome putu. Svi koji volimo samo nezavisnost a ne podlost, vedar dan a ne mrak, narodno dobro a ne narodno životarenje: naći ćemo se u jednome istome rovu i mi ćemo navaliti. Mi već navaljujemo, mi već pružamo pesnice i mi ne oklevamo. Samo zora lepa, zora jugoslavenske naše budućnosti kazuje naše putove a mantijaška crnina i dižavopravna noć mogu da ostanu samo indeksi i strašila. Naša borba, nas koji hoćemo da živimo, ne sa Švihama, sa agitacijama izbornog nemorala, nego, na otvorenom polju u snazi naroda otvorenosti srca i moralnošću rača, mora da pobeđi. Navestimo borbu svakome koji nema hrabrosti i moralnu smrt svakome koji puzi i samo puzi, koji plače i samo sedi na fotelju, koji prazno veruje i u kavani radi za narod: nama treba samo boraca, sa svakim, manjim i većim neprijateljima. Mi nosimo zastavu koja se ponosno leprša i naša reč jer je narodna i živa reč naroda, gromko udara i zove glasno i jako na okup. Prolaze časovi, prolaze dani i prolaze meseci ali i mi dolazimo. Dolazi i pobeđonosna zastava sa svetih poljana i nastupa sveta vojska lavova. Svi: i advokat, i sudac, i postolar, i trgovac, i mladić, i starac, majka i sestra naša svi smo tu: svi koji vole tu ispačenu zemlju. I to je ta vojska koja ide i koja se ne vraća. To je taj rad koji ne prestaje i ta borba koja ne sustaje. Samo takva navala, organizovana, rečju i svesću ide napred, napred i napred: i nema toga koji može zaustaviti onoga koji ide vogjen svetlošću narodnog ideala.

Bez buke i bez fraza, mi ćemo se okupiti, sve nezavisno i narodno i u jedan tabor. Mrak nam je navestio borbu. Klekikalizam i diplaštvo krenuše svoju rulju i navaljuju. I mi ćemo. Mi ćemo biti jaki ako svi budemo tu i ako rame uz rame stisnuti jurnemo i mi, ali ne očajno kao oni nego pobeđonosno kao pobeđonosan hod zdrave nacije.

Slovenac — Hrvat — Srb in u jednoj falanzi, na svim stranama i na svim frontovima uperiće topove svojeg rada, tihog, sitnog ali uspešnog i ne odstupajući ni parče i ni u čemu popuštajući, mi ćemo nastupiti sve dalje i dalje i tako jaki doći ćemo onog Dana do mesta gde i kada će se deliti pravda, ubegjeni u našu narodnu pobeđu.

Bartulica.

Izveščujte „Hrvatsku Rieč“.

PODLISTAK

Strindberg o ženama.

Piše drav.

Znanci ostadoše izvan sebe i ne mogahu podnipošto shvatiti tu naglu promjenu kod njega, no i on sam nije bio kadar protumačiti, što se to najedanput zbilo s njima. Dolazae i sada u društvo svojih znanaca i neprestano ih pitaše, da li nalaze nešto vanredna i neopisiva u njegovoj dragoj. Oni mu toga ne mogahu potvrditi, ako li su htjeli biti s njima iskreni. Više ih puta pitaše, da li opažaju, kako se njegova draga ističe nad običnom gomilom sa svojim vanrednom inteligencijom, te da li vide u njezinim očima neku neopisivu obdarenost. Prijatelji mu ni toga ne mogaše potvrditi, jer njegova draga ne otvaraše u društvu nikada usta. On se ni najmanje ne obaziraše na opaske svojih prijatelja, te zalazae svakog dana k svojoj dragoj. Pjevaše joj razne romane, pričae joj o najnovijim kazališnim novitetima, govoraše joj o religiji i filosofiji i pri svemu tomu vidjevaše

u njezinim očima duboko shvaćanje za sve ono, što joj kazivaše. U zanosu joj sastavi nekoliko pjesama punih žara i pred njezine noge bacaše sve dijelove svoje zanešene duše. Poslije nekoliko mjeseci oženi se s njom. Toga se dana njegovi prijatelji od srca nasmijaše, te klimajuć glavom govoraahu izmedju sebe: Pa gle, da ljubav nije u sebi nešto misterijozna!

Prvi mjeseci plivaše u sreći i zadovoljstvu, te ne zalazae u svoje obično društvo. Obasipaše ju toplim i neiscripivim poljupcima i pjevaše joj romane „O ruži u šumi“. Ona sklappaše svoje usne i po-božno čutaše kraj njega, e da ne bi ma bilo čim pomutila njegove silne osjećaje. Četvrtoga već mjeseca nastade kod njega neka promjena. Nije više mario za nju, te je tražio sebi mira u poljskoj samoći. Najedanput postadoše jedan drugom tugji i gledahu se onako tupu u dugom ćutanju. Iz njegova srca nestade one plamne ljubavi, koja je u njemu jedanput poput hale sve drugo ništala i misli i nade i sanje i snove. Nije više sjedio kraj nje, nego bi se zatvarao u svojoj sobi, te bi čitao francuske romane. Jedne večeri ode na jednu skupštinu, a da njoj ništa ne

kaza. Ona ga čekaše puna misli sve do polnoći i tek je sada mogla konstatirati žalosnu činjenicu, da je prama njoj sasvim ohladnio. Za stolom sjedjahu kao dva tuđinca, koji su se na parobrodu slučajno našli. On je pri tomu s njome razgovarao o vrlo općenitim stvarima, za koje ona ne posjedovaše nikakva shvaćanja. Sve, što god su oko sebe imali, bilo je novo novcato, no njima se je činilo, kao da je sve već staro i istrošeno.

Poslije godine dana bio je potpuno uvjeren, da je sa svojim vjenčanjem učinio silnu glupost. U očima svoje žene ne vidjevaše više nikakve ženijalnosti nego samo jednu neopisivu glupost. Govoraše s njome o ljubavi kao o nečemu, što je tu bilo, a što se tako lako ne vraća više. Uvjeravaše samoga sebe, da je sve na svijetu prolazno, pa da i najljepša arija dodijaje, ako li ju se trlsto i šestdeset puta sluša. — Jednoga mu dana pripodi, da se nalazi u blagoslovenom stanju. Od toga časa on se opet mijenja prama njoj. Nanovo usplaniti u njemu ljubav, a kada mu se dijete porodi, stade se prama njoj baš onako ponašati, kao što se ponašae prvih dana svog bračnog života. U svojoj

ženi vidjevaše majku i sada uvidje, da nijesu njezine grudi stvorene za igračku. Nije više govorio s njom o baronima, o tuđim konjima i o utrkama već samo o obitelji i svom sinu. Ne zalazae više u svoje društvo nego ostajaše kod svoje žene. Opet pjevaše zanosno romancu „o ruži u šumi“. Dijete bi pri tom kričalo i plakalo, no on u tom plakanju i kričanju nalazae neku čudnu harmoniju i uživaše neopisivo. Eto Strindberg ne vidi u djetetu rušitelja sreće nego unositelja prave i ne prolazne sreće poput Zole i Arcibaševa.

Po Strindbergu bi morala sama majka dojiti svoje dijete. To je njezima sveta dužnost i to od nje traži priroda. Strindberg se u svim svojim novelama oštro obara na uzgoj djece u aristokratskim obiteljima. U takvim obiteljima doji diecu žena, koja ne pripada istoj klasi. To je po Strindbergu nenaravno i takve klase moraju kadli tadiji propasti. Priroda je sve u najljepšem redu uredila, te sva ljudska kultura ne može proti njoj ništa poduzeti. Svaka borba poduzeta sa strane čovjeka proti prirodi je smiješna, nenaravna i bezuspješna. Žene viših krugova nijesu do-

stojne niti da ih božje sunce grije, a kamo li, da ih muž uzdržava i hrani, kada nijesu kadre, da se kao prave majke brinu za za plod svoje utrobe. Dojenje u aristokratskim obiteljima jest neka vrst grabeži kao što je i novac, kojim se ta aristokracija tovi, u sebi grabež iz ruku bijednih radnika. Okvako stanovište može da zauzmilje skrajni pristaša socijalizma. Svoje misli o uzgoju u aristokratskim obiteljima iznio je Strindberg najbolje u noveli „Nenaravni izbor“.

Iz svega, što sam u ovo nekoliko podlistaka iznio, može se dosta dobro razabrati, kakav li je mizogin bio August Strindberg. Mrzio je žene kao surove, lukave, prevejane i beskarakterne životinje, te nastojae na svaki način, da ih potisne na ono isto mjesto, u kojemu su se prije Krista nalazile. No i žene su mrzile njega iz dna duše i niko ne uživaše toliko koliko one, kada su se pred nekoliko godina njegove knjige u Stockholmu javno spaljivale.

— SVRŠETAK —

Pismo iz Zagreba.

5. svibnja 1914.

Izgledalo je, da je konflikt bana i koalicije na sjednici eksekutivnog odbora s banom prividno otklonjen i da stvar barem za sada neće izazvati većih komplikacija, ali ono, što se je u tom prikrivenom primirju moglo naslućivati, to već danas postaje mogućim dapače sigurnim faktorom. Jedan novi događaj u našoj dnevnoj politici, koji nije ni prvi ni zadnji, ali koji nosi dobru, iskrenu i naivnu čovjeku mnogo pouke. Vanjska forma mene veoma malo zanima, nego ono, što je u njoj skriveno, od veće je važnosti i na to su osvrćem. Još za vrijeme one borbe naše javnosti, koja je ustala proti zakona o eksproprijaciji morske obale i poslije izvaja vidjenih koalicionaških vogja na onoj poznatoj skupštini na Sušaku, ban barun Skerlec ne gleda u koaliciju prvašnjim povjerenjem, što je otvoreno pokazao prigodom parlamentarizacije hrvatske vlade i kandidature Valerijana Pribičevića u Vrginmostu. Konflikt, koga je ban time izazvao, govorio je da ne će ostati samo pri tome, nego, kako se obično zbiva u ovakovim slučajevima poslije prvih trzavica i nepovjerenja, slijede druga sporna pitanja, koja sile i jednu i drugu stranu da povuku daljnje konsekvence. Ovo vrijedi i za konflikt koalicije i bana, koji sada prima veće značenje prelazeći sa onoga pitanja o vladi na druga, mnogo važnija i za jednu i za drugu stranu. Još pred više dana pisalo se je po ovamošnjem novinstvu, da se u službenim krugovima misli na osnutak jedne nove stranke, koju bi sačinjavao konservativniji dio koalicije s frankovcima i Radićevima, ali u to se je veoma malo vjerovalo i stvar je za neko vrijeme zaspala. Medjutim ovih dana povedena je ponovno diskusija o tome, pak jer svi ovamošnji krugovi vjeruju u mogućnost toga, to se pitanje raspravlja s velikim interesom, značajnim i jakim opaskama na jednoj, a prikrivenim podmlukim i neiskrenim demetima na drugoj strani.

Svakako pitanje rekonstrukcije hrvatsko-srpske koalicije u novu stranku, barem jednoga njezinog djela, danas je to zadaća nadležnih faktora, a hoće li uspjeti, da se prikupe svi unionistički elementi u jedinstvenu falangu, prepušta se svakome, da misli, kako hoće do daljnijeg razvitka stvari. Nego položaj, u kome se nalazimo; te naša slaba otporna snaga, očitovana toliko puta u neiskrenom radikalizmu i iskrenom oportunistizmu, govore za mogućnost dapače za sigurnost te stvari i mi danas možemo govoriti više o daljnjem zapletu nego li o raspletu krize. Slijedeći primjer Raucha i Tomašića hoće i ban Skerlec, da stvara stranku, ali s tom razlikom, da ova nova stranka mora kompromitirati potpunoma antinagodbenu stanovište stranke prava i ubiti premoć koalicije. Hoće se naime banu jedna jaka stranka iz raznih naših narodnih grupa. Tereu je za to od prije spreman i danas, kada se o tome mnogo govori i piše, on je već gotov, te se čeka na zgodno vrijeme. Kako to dobro spominje u dvoličnim riječima ovamošnji „Jutarnji List“, koji otvoreno izlazi i kaže u negdašnjem svom uvodnom članku „konjunkturalna politika“ slijedeće: Mislimo, da se ne bi nitko usprotivio, kad bi stranački faktori našli shodnim ili potrebnim, da se svi pobornici unionizma i branioći nagodbe okupe u jednoj jedinstvenoj organizaciji.

To znači: do organizacije će doći i pobornici unionizma sa branioćima nagodbe ući će u nju, kada dodje zgodan čas. „Srbobran“ komentirajući navode i informacije „Agrarner Tagblatta“ i „Narodnog Jedinstva“ glede ovog pitanja ne vjeruje više u službene krugove i otvoreno kaže nadodajući i prijetnji nekoliko opasaka slijedeće: „Mi dopuštamo, da bi mjerodavni vladajući faktori u Budimpešti i Zagrebu jednu jedinstvenu stranku pretpostavili današnjem sastavu hrv. srp. koalicije, ali sumnjamo, da oni vjeruju u mogućnost, da bi se koalicija rastavila u kakav gubernamentalni i radikalni dio. Pogotovo sumnjamo u to, da bi oni, forsirajući ozgo stvaranje jedne stranke, htjeli staviti u pitanje čitavu današnju situaciju u Hrvatskoj i tim, najblaže recimo, načiniti jedan skok u neizvjesnost. U Hrvatskoj se danas mogu stvarati stranke i preobražavati samo ozdo, iz naroda, i prema narodnim potrebama, a ne iz kabineta i prema željama vlastodržaca“. To znači: ban Skerlec i grof Tisza teže za tom strankom, ali težnja u ovako kritično vrijeme možda se ne bi mogla ostvariti. Vlada ima većinu u hrvatsko-srpskoj koaliciji,

sigurnu i jaku, a tražiti novu i drugu većinu od raznih stranaka, ne bi bilo uputno i pametno t. j. nebi bilo tako sigurno. Konačno cijelo pisanje „Srbobrana“ i „Hrv. Pokreta“ ima tu tendenciju, da upozore bana i ministra, nek dobro promisle, što čine. Težnja, sumnja, nesigurnost i prijetnja, to su tačke, kojima koalicija daje veliko značenje, pak nema sumnje, da se zbilja nešto sprema iz milosrdnih ruku „bratskog naroda“ nama vjernih branioćima nagodbe.

Eto i danas najnovijim postupkom Madjara Hrvati su stavljeni pred jedan čudnovat čin, kojemu će podleći ili iskreno ili neiskreno mnogi Hrvat. Eto danas otvoreno se govori jednoj stranci, koja stoji na nagodbenom stanovištu, da joj se ne može vjerovati i kaže se nama: Vi ne smijete imati nikakvih prava ni kao narod ni kao posebna narodnost. Morate biti ono, što smo i mi, a ako li nećete pristati na to milom, hoćete silom (prof. Kmetja „Az Ujsag“). Branite nagodbu zato, da je mi lakše kršimo; zaboravite potpuno ono, što ste bili, da vas lakše ubijemo. Ovo su riječi, koje nam preko hrvatskog bana šalje madjarski narod, te je pred nekoliko decenija trebao našu pomoć protiv Beča. Mi smo vjerovali onda Madjarima, a danas, kad nam kažu i poručuju, nek se odrećemo svih prava, što nijesu u suglasju s njihovom imperijalističkim težnjama, danas im ne vjerujemo. Mi živimo u čudnovatom kaosu, nesredjenosti i atmosferi, koja ne da živjeti i koja u život uvlači najotrovnije bakterije, a ne tražimo izlaska ondje, gdje je naravno. Osnivamo svu svoju budućnost na milosti i mrvicama, što nam ih tuđin baca, a ne gledamo, da se zajednički i iskreno odupremo tuđem nasrtaju.

Odatle naša najveća nesreća, odatle i bezobzirna kuraža stanovitih faktora prema nama, pak nas ne smije začuditi ni činjenica, da će nova stranka naći u Hrvatskoj i medju Hrvatima svu silu sljedbenika. Imamo mi još stranaka, koje su na sramotu Hrvatske, a ova, koja dolazi, biti će jedna više u ovom kaosu i čudnoj atmosferi.

Ivo Jelavić, sveučilistarac.

Dr. Nikola Mandić i „bosanski“ narod.

„Stranka prava“ više na koaliciju jer prihvaća vladu u zemlji, koja hoćeš nećeš ima, autonomiju sa svim obilježjima države, jer je ta vlada podvrgnuta Pešti, a član „vrhovne uprave“ te stranke, znanjem i pristanjem ostalih postaje prvi činovnik Bosne i Hercegovine, prvi državni organ tih zemalja, poslije vojničkog guvernera. „Pravaši“ su dapače ovaj dogadjaj pozdravili kao veliki uspjeh i narodnu dobit. Prvi domaći čovjek došao je na takovo mjesto!

Medjutim taj domaći čovjek, dao je odmah pri svom nastupu političke izjave, ni najmanje različite od njegovih predšasnika-stranaca, a kruna svemu bio je njegov program držan pred koji dan u bosanskom saboru. Dr. Mandić bio je pristaša one stranke, koja Srbe ne priznaje i koja u Bosni ne vidi većinu naroda, koji se zove srpski. I u svom govoru ostao je Dr. Mandić dosljedan tomu načelu. Srpskog naroda nije se sjetio, ali je za to zaboravio i na hrvatski. Za njega danas postoji samo bosanski narod! Do jučer jedan od vogja stranke, koja hoće da je „radikalna“ neće ni da zove onaj naš narod njegovim imenom, nego onim, koga mu je htjela da nametne austrijska vlada, da ga otugui od srpstva i hrvatstva. Ovo je žalosno i previše žalosno ali mi se ipak ne čudimo, jer se više ne bi začudili čemu god od onih koji danas imaju monopol pravaštva.

Iz Austrije.

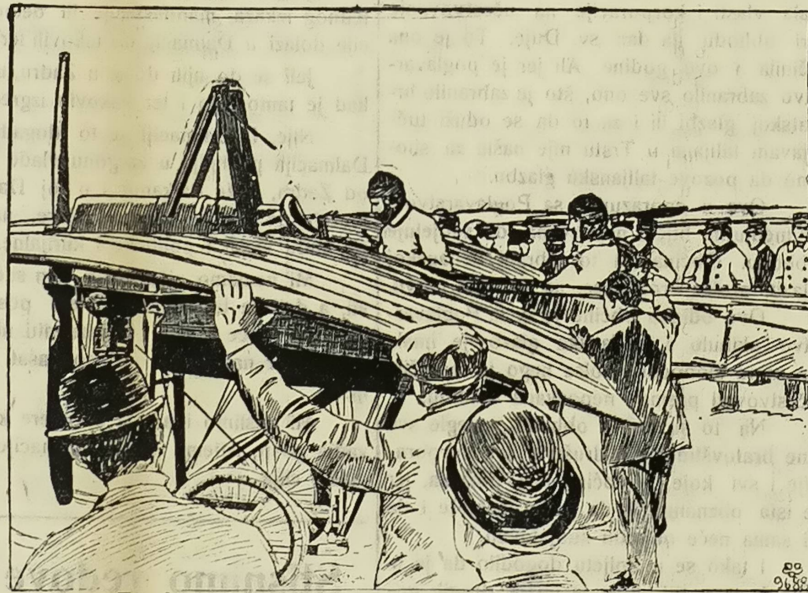
Ustrajnom českom opstrukcijom, lozinkom da baz českok sabora nema ni austrijskog parlamenta, prestala je svaka djelatnost potonjeg; vladi za čas nije preostalo drugo već zastupnike opremiti kući te se az državne potrebe poslužiti ovlasti danoj joj u odredbi § 14, što znači vladati bez parlamenta, bez narodne volje a i protiv nje, dakle apsolutistički, jer ono naknadno odobrenje naredaba i zakona izdatih po § 14, bez kojeg naknadnog odobrenja gube iste ončas svoju snagu, sasma je izlišno i ne pruža nikakvu ustavnu garanciju. Primjena § 14. opravdava se državnim nuždom, ali čim opravdati uzroke koje proizvokuju nuždu?

Sva nastojanja većih parlamentarnih stranaka da se uspostavi djelatnost parlamenta ostadoše bezuspješni; sastanak držan

u tu svrhu donio nam je samo lijepih riječi, ali u svemu tomu ne vidjesmo jednog realnog uspjeha. Zadnje vijesti donose glasove o novim pokušajima da se izvede nacionalno izmirenje Čeha i Nijemaca, koji se označuje kao preduvjet za ostvarenje djelatnosti samog parlamenta. Kroz čitava decenija su se austrijski državnici bavili tim pitanjem ali se je svaki pokušaj morao izjaloviti usljed tvrdokorne nepopustljivosti njemačke. Što se dakle bude moglo u tom pravcu postići, to će biti samo časovito i prividno. Narodonosna pitanja koja danas toliko drmaju sa čitavim ustrojstvom monarhije, moraju se riješiti jedino na način, da prestane svaka supremacija jednog naroda nad drugim, ali to se ne može postići zakonom, niti bi takav zakon mogao zastupiti naravni tok stvari. To pitanje riješit će se jedino sporim i postepenim ili velikim i naglim razvojem događaja. Dok se god ne uredi ovo pitanje austrijski će parlament uvijek samo tek životariti i niti će ikad moći pokazati onakovu djelatnost, kakvu pokazuju ustavna tijela kod drugih država, gdje postoji nacionalna cjelina.

Još nijesu zacijelile rane zadate austrijskoj trgovini i industriji bezkrvnim austrijskim ratom g. 1912-13, još i danas postoji t. zv. ekonomska kriza prouzročena balkanskim ratom. Silno pak naoružavanje izazvano naoružanjem Rusije, nameće državi silne izdatke, koji ne stoje u razmjeru sa ekonomskim razvitkom države. A kad pak uz to vlada je primorana da zajmove sebi odobrava na osnovu § 14, t. j. bez privole narodnog zastupstva, onda je sasma opravdano da tim oslabljuje i sam kredit države. Nesposobnost parlamenta da radi, je vrlo slaba slika prilika života jedne države, sama pokazuje da nema čvrsta oslonca, — da je bolesnik, koji se više ne daje liječiti, sa već toliko puta prokušanim eksperimentima.

Prama nedjelatnosti parlamenta austrijska vlada ostala je sasma pasivna. Ta ima na raspoloženje § 14, koji je doista mnogo bolji i komodniji nego li pusto parlamentarno bezkonačno natezanje, da se postigne nešto, što je s § 14. gotovo u jedan čas!

Smrtonosan pad.

U Aspernu kraj Beča zbio se je za vrijeme avijatičkih uzleta smrtonosan pad. Dva avijatičara praveći pokus sa novoizumljenim padobranom usljed lošeg funkcioniranja istog srušise se sa visine od 400 m.

Jedna Radićeva ludost.

Koliko god se Stjepanu Radiću mora priznati velika i opsežna kultura, mora se imati na umu, da je čovjek nesredjenih misli, nemirne naravi i nedosljedan. Čas se oduševi za jedno, čas za drugo; čas je za Rusiju, čas proti njoj, sad je Slaven, sad opet u Slavenstvu vidi za nas opasnost; od momenta do momenta je katolik-klerikalac i skrajni liberac; nevjerovatnom brzinom od propovjednika narodnog jedinstva, pretvara se u zgojlnog anti-Srba. Danas napiše jedno, sutra govori drugo. Od najvećeg neprijatelja frankovluka, postao mu je saveznik i svojim člancima puni stuppe frankovačkog organa. U svom javnom radu i kao literat i političar iznio je liepih ideja ali i producirao rijetkih smiješnosti.

Sad, pred koji dan, napisao je u frankovačkoj „Hrvatskoj“ o učestvovanju Srba pri Zrinjsko-Frankopanskoj proslavi, nešto što bi bila žalosna slika hrvatskog dijela našega naroda, kad bi zbilja odgovaralo istini. Radić kaže: „Srbe vodi kod te proslave načelo „dolje tirani“, a Hrvate pijetet.

Ovaj pijetet vodio je nas do sada, ali danas, kada je prostrujio novi duh, njemu se je pridružio i drugi motiv, dapače stupio je preda nj, pridružilo mu se je ono nešto borbenog, srpskoga, što Radić izrazuje u „dolje tirani“. Ovaj zadnji osjećaj svanako je jači i dostojniji jednoga naroda, pa bi uprav žalosno bilo, kad bi u ovakoj proslavi vodio samo slobodne Srbe, a ne i Hrvate.

Ovo bi bio dokaz nacionalne zaostalosti, neshvaćanje narodnih ideala i odricanje budućnosti hrvatskog naroda. Događaji novijeg vremena ovo opravdavaju, a i proslava zrinjsko-frankopanska vodila se je u protivnom duhu. Koliko god ovo bila jedna prosta Radićevijada, ipak se mora osuditi, da čovjek, kojega narod odlikuje svojim povjerenjem, taj isti narod ovako prikazuje.

Predplatite se

na „Hrvatsku Rieč“!

akciju podupire cijeli grčki narod takvim simpatijama, da ni sama vlada obzirom na javno mnijenje, ne može da se pokaže neraspoložena prama ustanku u Epiru. Pregovori sa Zografosom, počeli su opet, ali i ako povoljno svrše nije dabra garancija za umirenje ustanka, jer pitanje je hoće li poslije ovoga uspjeha, zadovoljiti se Epiru i širom autonomijom.

Grčko-turski spor.

Spor između Grčke i Turske u pitanju ogejskih otoka nije još riješen. Prošle jeseni prijetio je ponovni rat na Balkanu, nešto se stišalo, ali sada se odnošaji između ovih dviju država opet zaoštrili tako da prijeti, da dogje ozbiljnih komplikacija. Turska neće pod nijednim uvjetom, da odstupi otoke Chios i Mitilene, a Grčka je opet pravna na energične mjere kao n. pr. blokada Dardanela o kojoj se zadnje dane ozbiljno govorilo. Ne popusti li Turska skoro bi Dardanele mogle biti blokirane, jer je u interesu Grčke da provede blokadu prije nego ovoj prispiju novi draughtnout-i.

U Carigradu misle na ozbiljne zapletaje, jer da su primili obavijesti o velikim pripremama Rumunjske i Grčke, dočim u Beču se nadaju povoljnom riješenju i ne vjeruju u mogućnost pogibeljnih komplikacija.

Vanjska politika pred Delegacijama.

U četvrtak u jutro sastao se je izvajnski odbor Delegacije. Presjedao je barun Fuchs, a bio je prisutan i grof Berchtold.

Socjalista Dr. Ellenbogen kaže, da su brojke vanjskog proračuna u kontradikciji s miroljubivim izjavama Berchtolda. U Albaniji vidi pogibelj sukoba s Italijom.

Slovenac Korošec naglašuje da svi Jugoslaveni žele imati dobre odnose sa Srbijom. Vlada mjesto da nastoji, da predbije za sebe cijeli Slovenski Jug, radi protivno. Ustaje proti politici Madžara.

Čeh Vanjek, kaže da su delegacije protuzabonite, jer su izabrane za prošlu godinu. Govori protiv kraljeve besjede, koja obećaje terete, a nikakve polakšice. Konačno zagovara prijateljsku politiku prama Srbiji.

Pangerman Wolf nazada oštro akciju s Albanijom. Austrija je dovela svojom politikom dole, da danas svi Slaveni simpatišu s Rusijom.

Čeh Kramarž govori o odnošajima s Rumunjskom, koje je pokvarila ugarska vlada svojom postupkom prama ugarskim Rumunjima.

Ministar odgovara, da politika prama Rumunjskoj ne mora biti u savezu sa nurnarnjom magjarskom politikom.

Svi su govornici osudili politiku ministra izvanjskih poslova.

Franz Kossuth

Franjo Košut na umoru.

S dana na dan očekuje se smrt Franje Košuta, koji već mnogo vremena leži bolestan. Rodio se god. 1841., a od g. 1895. je članom zastupničke kuće.

U našim stranama pronijelo mu se ime prigodom Riječke rezolucije, kojoj je on kumovao, ali i prvi okrenuo ledja.

IZ HRVATSKIH ZEMALJA.

Banova putovanja.

Ban na kojega se je pred koji mjesec pucalo, putuje sada triumfalno Hrvatskom. Koalicija mu je napravila reklamu, a on je gleda s visoka ne obazire se na nju. Ta prirreguju mu se dočeci, kakvih još nije doživio nijedan nagodbeni ban. Ban putuje Slavonijom, dižu mu se sla-

Epir i Albanija.

Grčka je javila veleblastima, da je ispraznila područje koje je Evropa odredila Albaniji, megjutim „Albanska Korespondenca“ javlja, da se u onim krajevima nalazi još grčkih trupa. Bli ili ne bili Epirci podpirani regularnim četama Grčke, stoji da oni ugrožavaju danas i one granice u kojima se prostire vlast novoga kneza. Prama novim vijestima Arbanasi su potučeni svugdje i potisnuti natrag. Epirci su zauzeli vas put izmedjn Drača i Valona i da prijete i samom ovom zadnjem gradu.

Zografos koji je stupio u pregovore s Albanijom izgubio je svaki upliv i svu moć nad ustašama. Njima sada vladaju oni elementi, koje ne vodi motiv patriotizma nego nezadovoljnost i želja nemira. Ne smije se ipak smetnuti s uma, da onu

voluci i viju zastave, pozdravljaju službeni krugovi i narod. O dočeku u Djakovu rastrubilo se na sve strane, proznom svrhom, dok „Slobodna Rijeka“ kaže da ipak nije bilo sve onako. Zanimivo je, da koalicionaši ovim dočecima ne učestvuju i drže se hladno. Razumjeli su tendenciju banovih putešestvija, ali pitanje je jesu li za vremena? Poslije ekspresionizma zakona, poslije nego se je ban stavio otvoreno u pitanju odnošaja hrvatske vlade prema Ugarskoj, na stranu grofe Tisze, poslije držanja u pitanju parlamentarizacije vlade, ban Skerlecz prolazi ispod slavoluka, a da se ne čuje ni jedan zvižduk.

Ne krivimo onaj varani i zavedeni narod, ali krivimo koaliciju, koja je svemu ovomu kriva i za sve ovo odgovorna.

Hrvatski sabor

Po govoru, što ga je držao ban učiteljskoj deputaciji u Djakovu, imao bi se hrvatski sabor sastati polovicom lipnja. Zasadjanje bi bilo kratko, trajalo bi samo, dok se riješe one zakonske osnove, koje se nalaze u paktu između koalicije i bana. Proračun će biti takogjer riješen, a sabor će biti onda opet odgogjen.

Ratno ministarstvo i analfabetski tečajevi.

Prije kakvih mjesec dana izišla je u svim našim novinama vijest, da je ABC društvo hrv. sveučilištaraca za poučavanje nepismenih u Zagrebu poslalo posebnog odaslanika u Beč, neka preda ratnom ministarstvu opširnu predstavku u kojoj se traži uvođenje analfabetskih tečajeva kod svih hrvatskih pukovnija i u sretnoj mornarici. Za stvar su se živo zauzeli dalmatinski zastupnici u carevinskom vijeću, pa su ministru predali predstavku ABC kluba kao svoj zahtjev. Danas možemo javiti, da je stvar potpunoma uspjela, Ministarstvo je obavijestilo ABC društvo, da će svojski poradići oko obdržavanja analfabetskih tečajeva u vojsci, a specijalno kod hrvatskih četa, pa je u tu svrhu već i izdalo posebne naredbe, prema kojima će obuku nepismenih u čitanju, pisanju i računanju voditi časnici i odabrani podčasnici. Analogno će se sva briga posvetiti i nepismenim mornarima. Od kolike je važnosti ovako povoljno rješenje ovog zbilja gorućeg pitanja, danas ne treba više dokazivati, gdje svakoga ozbiljno zabrinjuje činjenica, da kod nas postotak nepismenih za pravo raste.

Hrvoje u Mostaru.

Hrvatsko glazb.-pjevačko društvo „Hrvoje“ u Mostaru proslaviće o Duhovima o. g. svoju dvadesetpetogodišnjicu, te će na tu slavu pozvati sva hrvatska, osobito pjevačka društva, da prisustvuju toj rijetkoj svečanosti.

Konstituiranje uprave Hrvatske Štedionice u Trstu.

Na 1. svibnja sledilo je konstituiranje uprave i nadzornog odbora ove naše, a sada proširene zadružne ustanove u Trstu. Sa strane Zadrugnog Saveza prisustvovali su ravnatelj Antičević, zast. Lupis i Dr. Baturić. Sve je opravljeno u najljepšem redu i skladu. U Trstu se hoće rada i ima ga, samo treba uvijek imati na umu dužnost spram samih sebe.

Naše Zadrugne po pokrajini, naši trgovci, obrtnici, putnici itd., neka ne zaborave Hrvat. Štedionicu u Trstu, za sve poslove koji u njezin djelokrug spadaju a za koja se mnogi danas možda i tudjim posredništvom služe.

Zadružno polje u Trstu proširenjem i preporodom Hrvatske Štedionice steklo je eto sposobna i dobra radenika, pa neka i na njemu bude ploda i uspjeha, kako što ga ima i na svim drugim poslovnim našim poljima u Trstu.

Kandidature u Istri.

Na odborskoj sjednici „političkog društva“, koja je bila dne 20. travnja u Pazinu,

bill su pročitani referati iz svih istarskih kotareva, pak je onda zaključeno postaviti ove kandidature:

Treća, gradska kurija: III. kotar: Stihović Josip, ravnatelj „Istarske posujilnice“ Pola. — IX. kotar: dr Šime Kurelić, odvjetnik u Pazinu. — XIV. kotar: dr Đuro Červar, odvjetnik u Voloskom.

Četvrta kurija seljačkih općina: II. kotar Škerbec Matej, župnik i dekan u Krkavicima; — Valentić Josip, nadučitelj u Sv. Antonu kod Kopra. — III. kotar: dr Ivan Pošćić, odvjetnik u Voloskom; Ribarić Josip, profesor u Kastvu; — IV. kotar: Gnešić Josip, župnik u Beramu; dr Dinko Trinajstić, odvjetnik u Pazinu. — V. kotar: Šime Červar, župnik u Zrenju; Sancin Ivan, učitelj poljodjelstva u Puli. VI. kotar: Kirac Luka, župnik u Medulinu; dr. Ivan Zucco, odvjetnik i član zemaljskog odbora u Puli. — VII. kotar: Anton Andrijić, umir. župnik i zemaljski odbornik u Poreču; Amcrož vitez Haračić, umir. profesor u Malom Lošinj.

Peta opća kurija: IV. kotar: Prof. Mandić, zast. na carev. vijeću u Trstu. — V. kotar: dr Ivo Milić, predstojnik kr. pokrajinskog suda u Buzetu; — VI. kotar dr Matko Laginja, zast. na carevinskom vijeću, odvjetnik u Puli. — VII. kotar: Prof. Vjekoslav Spinčić, zast. na carevinskom vijeću, Opatija.

„P. D.“ poziva izbornike, koji se nalaze u kotarima s talijanskom većinom, da budu svagda pripravnici na eventualni poziv, da i oni udju u borbu. Ovom se sada zaključku moraju radi narodne discipline svi pokoriti i od dana ovoga proglašenja nema više polemike o pojedinim osobama. Imena naših kandidata postaju simbol, znak one ideje, onoga velikoga načela, za koje se moramo boriti; načela narodne jednakopravnosti našega hrvatsko-slovenskoga naroda s talijanskim elementom u zemlji.

Ovom načelu neka svi Hrvati i Slovenci posvete svoj rad, za njegovu pobjedu neka upotrijebe sve svoje sile. Pred ovim velikim ciljem neka prestanu svi sporovi, pak neka se svi, koje je rodila hrvatska i slovenska majka, slože u toj izbornoj borbi s predloženim kandidatima, brat s bratom o rame, pak što Bog daće i sreća junačka!

NAŠI DOPISI.

Blato, 7. svibnja.

(Nepozvan advokat.) Za raspravu dneva 19/3 t. g. u kaznenom poslu među A. Marinovićem i F. Kalogjerā došao je u Dubrovnik ni pozvan ni čekani advokat Cvilićević — onaj od Flottenvereina — bijesan što njegov dosadašnji prijatelj, kojemu je nudjao predsjedništvo pravaške organizacije u Blatu F. Kalogjerā, želi da se sa protivnikom izmiri, pa je dosadnjavio svom stranačkom protivniku Marinoviću, da na pomirdbu ne pristane, dapače mu se nudio da će ga na Sudu on besplatno zagovarati. Marinović mu izjavi da ne treba njegove pomoći, da ima svoga odvjetnika, te da želi da mu se on u njegove poslove ne prti, a kad to nije ništa pomoglo, — jer je Cvilićević hotio na silu zastupati Marinovića — ovaj je bio prisiljen tom dosadnjivcu i nametniku u prisutnosti Dr. Mičiča odkresati lekciju i zabraniti mu da ga zastupa ni uz plaću ni bez plaće.

Tako je naš blačanin usred bijela Dubrovnika postao „castigamatti“ za ovoga gradskog mudraca, i mogao je bez tih muha brenculja sklopiti častnu pomirbu sa svojim protivnikom. — Kako su zgodni oni stihovi: „Avvocato non chiamato!“

Blačanin.

IZ GRADA I POKRAJINE.

Radi zaplijenā, koje su veoma česte i gotovo u svakom broju nalazi se preko kojega članka *modra crta i broj pragrafa*, naši pretplatnici ne mogu dobiti list redovito, pa neka uvaže.

Novi doktor. Danas dne 9. svibnja biti će promoviran na čast doktora prava na Sveučilištu Franje I. u Lavovu gosp. Mate Anzulović, naš dobar prijatelj. Čestitamo!

Oni članci koji se redovito plijene, plišu se u našoj redakciji na osnovu velikog materijala, kojega smo sakupili i primili iz cijele Dalmacije. Ovo neka razumiju oni kojih se tiče.

Zagljupljivanje. I u prošla doba, pa i sada kolaju gradom kojekakva bezimena pisma upravljena na gospodje i gospodjice, a sadržavaju ponajprije nekakvu molitvu, a onda cijelu jednu preporuku, da ta molitva od one, koja ju primi, bude u prepisu dostavljena drugima da se proširi to većma,

a onda dolazi — prijatelj t. j. da će ona, koja to ne učini, doživjet nesreću, a koja učini, da će bit uslišana u glavnoj njezinoj želji. Mi s naše strane opominjemo sve one gospodje i gospodjice, koje šta takova prime, da jednostavno i s prezirom to zabače, jer samo zavedena, glupa ili zlobna duša može anonimno da se posluži ovakim profanatornim sredstvima, i da njima služi stanovitom kliki ili sektu, koja ide samo za tim da sličnim zagljupljivanjem ubije u osobi ponos, pouzdanje u samog sebe, a i religiju, koja doista ne treba onakovih sredstava, jer kad bi ih trebala izgubila bi svaku vrijednost i svako poštovanje.

U zaštitu mjesnih trgovaca u rukotvorinama i u pomodnoj robi moramo da mi dignemo glas, jer je zbilja nepodnošljivo ono, što se toli često vidi i zbiva u našem gradu, naime, da strani putnici i pokušari donose na čitave kovčegje te robe, pa je nesmetano prodavaju po kućama na očit utrb domaćih naših trgovaca, koji kao puzeznici imaju potpuno pravo zahtjevati, da ih obrna vlast uzme u zaštitu i da im zapriječi štete, koje im time bivaju nanesene. Doznajemo, da su se neki trgovci naročitim podneskom obratili kotarskoj obrtničkoj vlasti, da zaštiti njihove interese. Značiželjni smo, kako će se ta zaštita provesti.

Epilepsija (padavica) i njezino liječenje. Liječnička znanost uzalud se do sada trudila, da nadje pravo i uspješno sredstvo proti epilepsiji. Napokon uspjelo je, po vijestima iz liječničkih krugova, istraživanjima budimpeštanskog specijaliste Dra A. Szabó pronaći u istinu sigurnu metodu liječenja epilepsije, kojom se postizava potpuno ozdravljenje. Činimo samo čovječansku dužnost, ako ovu radostnu vijest priopćujemo široj javnosti. Onima, kojima treba pomoći, priopćuje поблиže upute liječnički institut Dra A. Szabó — Budimpešta grosse Kronengasse br. 18, kako čujemo besplatno.

Naše zapljene. Državno odvjetništvo redovito zaplijenjuje članke, koji se odnose na prilike suda. Mi ćemo se ipak već pobrinuti, da ovi članci doslovno dogju u širu javnost preko istog našeg lista i u takvoj formi, da ih gospodin državni odvjetnik neće moći prevući modrom olovkom.

Gostovanje osječke opere i opere imalo bi započeti u utorku dne 12. tek. ako ne nastanu nepredvidjene zapreke i poteškoće. Po onome što doznajemo moralo bi društvo započeti svoje gostovanje s operom „La Boheme“ u kojoj ćemo imati prigode, da se naslušamo, opet omiljelog tenora gosp. Ivana Škrivanića, koji je u našem gradu stekao simpatije za predstavljanja Orsinijeve opere „Radi Ljubavi“. Izrazujemo opet nadu, da će šibensko gradjanstvo počastiti osječko društvo s osobitom susretljivošću, t. j. uvažiti teške prilike, u kojima baš ove godine pada njegovo gostovanje u Dalmaciji.

Iz Hrvatskog Sokola. U ponedjeljak otpočet će nakon odmora od inalo dana, iza koncerta od prošle nedjelje, redovite kušnje i vježbe, koliko orhestra, toliko tamburaškog zaoara, pjevačkog odsjeka i gombanja.

Spomenik d. ru B. Bogišiću. Ove godine otkriće se u Cavtatu spomenik poznatom pokojnom učenjaku D. ru Baltazaru Bogišiću. Spomenik izraguje naš daroviti mladi kipar Palavicini Korčulanin. Učenjak u spomeniku sjedi u naslonjaču.

SITNE VIESTI.

U bečkom sanatoriju umro je ovih dana srpski general Dragutin Franasović. Pokojnik je bio Hrvat rodom Dalmatinac s Orebića na Pelješcu. Došao je u Srbiju za rane mladosti. Postao oficir i odlikovao se je kao vojnik i državnik. Bio je nekad poslanik u Rimu, pa ministar rata i izvanjskih poslova.

Kao odani pristaša dinastije Obrenovića povukao se je, poslije smaknuća kralja Aleksandra s javnog polja i posvetio se humanitarnom radu kao presjednik Crvenog Krsta.

— U Zagrebu se ponedjeljak pojavila u Novoj Vesi velika vatra. Izgorilo je nekoliko kuća. Šteta se računa na preko sto hiljada kruna. Plamen se širio lako, jer su tu male niske kuće, a sreća da je za vremena lokalizovan, jer se u blizini nalazi velika tvornica koža.

— Srpsko ministarstvo prosvjete primilo je preko 100 molba katoličkih svećenika Hrvata, koji mole namještenje u novim krajevima. Katoličkim nadbiskupom u Beogradu biće takogjer imenovan Hrvat.

— Bugarski komite spremaju se na srpskoj granici za upad na srpski teritorij, a potpomaže ih i bugarska vlada. Srpske čete na granici su pojačane i pomnijvo prate svaki kret komita. Pred nekoliko dana pokušao je, da s velikom četom upadne na srpsko zemljište, poznati komita Konjuški, ali je bio potučen, a četa mu razjarena.

— U Aradu je otkrivena kradja planova od preko 50 željezničkih mostova na prugama koje spajaju Ugarsku sa Rumunjskom. Osim tih mostovnih planova ukradeni su i nacrti mina, koje su postavljene za to da u slučaju rata sa Rumunijom posluže uzmag vojske, te zakrče put eventualnom napredovanju rumunjskih četa. Kragja je izazvala silnu senzaciju.

— Na duhove biće u Osijeku sastanak hrvatskih pravnika Vijećat će se o staleškim stvarima.

— U Petrogradu štrajkuje pedeset hiljada radnika iz simpatije prema zastupnicima, koji su isključeni iz Dume.

ZADNJE VIESTI.

Grčko-turski rat?

Odnosaji su između Grčke i Turske veoma napeti, položaj je opasan, Rumunjska i Grčka spremaju velike vojne mjere.

Epirski ustanak.

Bojevi oko Argirokastra trajali su pet dana i svršili pobjedom Epiroćana. Gubitci Arbinasa su veliki. Iz Drača javljaju, da ustaše vode grčki časnici i među njima ima regularnih trupa. Epiroćani prodru topovima i mašinskim puškama neprestano dalje. Od Berata su daleko samo 5 sati, zaposjeli su sve puteve prema Draču i Valoni.

Izgon Francuza iz Alzacije-Lorene.

Francuski državljani koji žive u Alzaciji Lorene dobili su zapovijed, da kroz tri mjeseca moraju ostaviti njemački teritorij.

„TRISIN“.

Za moje gumene vrbce „Trisin“, koje su se pokazale kao najbolje i koje vinogradarski stručnjaci hvale, pružam jamstvo, da usprkos sunca, kiše i rose, moraju 14 dana na lozi uzdržati.

U jednom kilogramu ima oko 4.000 kom. RUDOLF OESTERREICHER, Beč, II. Lilienbrunnngasse 10.

Glavno skladište za Dalmaciju: Zem. Gospodarsko Vijeće Kralj. Dalmacije Zadar.

Stalni afitual

traži dvije prostrane sobe u gradu na lijepom položaju. Eventualno unajmio bi cijeli stan sa četiri sobe.

Ponude upraviti pismeno pod „S. A.“ na odpravničtvo lista.

34-3-3

Steckenpferd - Bay-Rum

od Bergmanna & Co., Tetschen na Labi
Protac svih vrsti Bay-Ruma, spriječava pruhete, preuranjenu stjedost i opadanje kose, ojačava živce i vlasti; vanredno i iskušano sredstvo kod masaže nakon nepornog hodanja i u slučajevima truma tizma.
Na tisuće priznanica.
Kod kupovanja treba paziti izričito na oznaku „STECKENPFERD“.
Boce po K 2 i 4 dobivaju se u svim ljekarnama, drogerijama, parfumerijama i u brijačkim salonima.

Pravo oružje

protiv svih neprijatelja voćnjaka i vinograda jesu novo konstruirani zakonom zaštićeni i nagrađeni

Vinogradarske (Peronospora) Štrcaljke (System Jessering) dvostruko djelujući lozovni sumpornik „Exakt“, vrlo fina zraka, nik. popravka. 3 godine garancije. Jeftino, Praktično, Štedljivo. Tražite gratis prospekt o sveukupnim prinovama nosiljakm itd. Stotine pisama priznanja. Preko 30.000 komada u porabi. Josef Jessernig, Stockerau kod Beča. Traži se rasprodavač.

POZOR!

85.000 para postola - četiri para K 9-

Radi nakupa veće količine postola najnovijeg oblika prodajemo 2 para muških i 2 para ženskih cipela za vezanje, smeđe ili crne, sa nabijenim petama, veoma elegantne sva 4 para za K 9 pouzdećem. Izmjena dozvoljena ili se novac povrat. — Kod naručaba treba naznačiti broj ili veličinu u cm.

K. SCHUHWAREN - EXPORT A. G. KRAKÓW (Austrija) Esterag Nr. 8-10. S.

25.000 satova

jedan sat samo K 3.30

Sat veoma elegantan, plosnat („Kavalirska ura“) prve vrsti, iz double zlata, najnovije pariške fazone sa „Anker“-strojem za 36 sati, pozlaćen električnom strujom sa 18-karat zlatom i 4 god. garancijom za točno funkcioniranje — samo K 3.30 komad, 2 kom. K 6, 4 kom. K 11, 8 kom. K 20.

Džepni srebrni sat „Gloria“, švicarski sistem, točno idući K 2.90 jedan komad Pariški pozlaćeni lanci najnovije fazone, franc. double 1 komad 70 para. Isti pozlaćeni komad 25 para, 3 komada 65 para.

Pošilje uz pouzdeće C. DIAMAND — KRAKOW B. Josefowica II.

44-2-6

OBJAVA!

Niže potpisana Tvrdka uslobodjuje se javiti tom P. N. Obćinstvu, da je sa 1. svibnja o. g. otvorila u ulici Sv. Ivana, kuća Bontempo

dućan za prodaju električnih žarulja, svjetionika svake vrsti i sve potrebe što zasjecaju u struku električne rasvjete, nadalje prima naredbe za namještanje električnih zvonaca, telefona, telegrafa i indikatora, električnih baterija i akumulatora svih vrsti. Kao ovlaštteni namještelji Munjovoda za Zgrade, Crkve, Zvonike, Dimnjake itd. preporučuju se osobito radi sigurnosti takovih namještaja, jer izradbe budu izvedene od skroz za to tehnički sposobnog osoblja.

Cijene su najumjerenije, tako da je isključena svaka utakmica. Cijenici i potrebnici izraduju se na zahtjev franko i badava.

Sa osobitim štovanjem Vinko Šupuk i drug.

STECKENPFERD

Sapun od Ilijanovine od Bergmanna & Co., Tetschen na Labi svakim je danom objavljeniji, te se sve više širi radi svog priznatog djelovanja protiv sunčanih pjega i dokazane nenadokljivosti za racionalnu njegu kože i ljepote. Tisuće priznanica. Mnogo odlikovanja! Oprez kod kupovanja! Neka se izričito pazi na oznaku „STECKENPFERD“ i na potpuni naslov tvrdke! Po 80 fil. u ljekarnama drogerijama i trgovinama mirodijama i t. d. Isto je tako izvrsno sredstvo Bergmanov Ilijanov creme „Manera“ (70 fil. tuba) vanredno za uzdržanje bijelih i nježnih ruku gospodja.

Bracera

od 15 tona u dobrom stanju

prodaje se

Pobliže obavijesti daje

Duhović Stipe — Zlarin

(31)

(6-10)

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice

„DALMATIA“

uzdržava od 1. listopada 1913. sljedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati poslije podne
povratak svake subote u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati poslije podne
povratak svakog utorka u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslije podne
povratak u četvrtak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u srijedu u 5 sati poslije podne
povratak u ponedjeljak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati poslije podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovačka)
Polazak iz Trsta u utorku u 6 sati poslije podne
povratak u nedjelju u 1.15 poslije podne.

Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati poslije podne
povratak svaki četvrtak u 7.15 poslije podne. (2)

NAJVEĆA DALMAT. ZLATARIJA
ANT. RADIĆ
SPLJET
IŠPALAT
Ilustrovane cijenike, šiblj. badava.

OBJAVA!

Dajemo na znanje p. n. občinstvu da smo otvorili

PRODAJU VAPNA

uz slijedeće cijene:

100 kg. živoga vapna K 2.60

100 „ gašenoga „ K 2.--

(Franko Tvoronica Crnica - Šibenik).

Naručbe upućuju se na adresu:

BATTIGELLI i ROSSI -- ŠIBENIK.

Sa veleštovanjem

Peć za proizvodjanje vapna u Šibeniku.

21-11

AUTO- GARAGE

Najam automobila

Javljam p. n. občinstvu da sam otvorio
autogarage i najam automobila
novih, vrlo elegantnih za 4 i 5 osoba.
Cijene veoma umjerene. **Telefon br. 61.**
Niko Rossi.

20-12

Naslov za brzojave: „JADRANSKA“.

CENTRALA U TRSTU
Via della Cassa di Risparmio 5
(Vlastita kuća)

PODRUŽNICE: Dubrovnik - Kotor -
Ljubljana - Metković - Opatija -
Šibenik - Spljet - Zadar.

Kuponi založnica Zemljišno vere-
sijskog zavoda Kraljevine
Dalmacije plativi 1/11. kao
i uvučene založnice u-
novuju se kod
JADRANSKE BANKE
u Trstu i svih
njezinih po-
družnica.

Dionička glavica K 8.000.000.

Pričuće K 700.000.

JADRANSKA BANKA
PODRUŽNICA ŠIBENIK

Uložne knjžice - Po-
hrana i administracija
vrijednosnih papira. — Ku-
poprodaja tuzemnih i inozemnih
vrijednosnih papira, te devisa i
valuta. — Osiguravanje efekata protiv
gubitku na tečaju pri vučenju. — Ziro
računi i tekući računi. — Unovčivanje mje-
nica, dokumenata, odrezaka i izvučenih vrijed-
nosnih papira. — Kreditna pisma čekovi, vagila,
naputnice. — Predumovi i zajmovi na vrijednosne
papire, dionice srečke, robu (Warrants), brodove i t. d.
Gradjevine vjerisije.

Pretinci (Safes) za čuvanje vrijednota u čeliničoj
sobi (Tresor) sa posebnim ključevima za klijente, u
kojim se pretincima može držati svakovrsne vrijednosti.

„HERCEG-BOSNA“

ZEMALJSKI OSJEGURAVAJUĆI ZAVOD ZA BOSNU I HERCEGOVINU,

Ravnateljstvo za Dalmaciju i Istru **SPLIT**, Marmontov trg. Telefon br. 149

Središnjica
SARAJEVO

Dion. glavica
K 4.000.000

Podružnice:
Osijek, Zagreb,
Rieka, Beograd.

Zavod preuzima osiguranja; a) proti požaru, (makar ga i grom prouzročio na zgrade, tvornice, strojeve, gospodarske i obrtne zalihe, robu, pokretnine, stoku itd. b) proti štetama od tuče uz naknadu potpune štete; c) proti nezgodama za pojedinačno, kolektivno (skupno), odgovorno osiguranje itd., kao i proti nezgodama djece; d) protiv provalne krađe; e) proti razbijanju stakala; f) proti štetama od prevoza robe vodom, kopnom i željeznicama; g) na ljudski život i to: osiguranja za slučaj smrti, mješovita odnosno osiguranja za slučaj doživljaja i smrti, osiguranja miraza, životnih renta, udovnina i uzgojnina.

Premije osiguranja računaju se posve nisko, štete se isplaćuju brzo i kulantno! Zastupstva u svim gradovima i većim mjestima primaju ponude za sve vrste osiguranja.

Jedino jugoslavensko dioničko poduzeće za osiguranje.

Ravnateljstvo u Splitu daje na zahtjev rado sve upute.

„CROATIA“ osiguravajuća zadruga u Zagrebu.

Jedini domaći osiguravajući zavod. — Utemeljena god. 1884.

CENTRALA: Zagreb, u vlastitoj
palači, ugao Maravske i Prera-
dovićeve ulice.

GLAVNA ZASTUPSTVA:
Osijek, Rieka, Sarajevo, Lju-
bljana.

Podružnica u Trstu, Via del Lavatoio br. I., II. kat

Telefon 25-94

Ova zadruga prima uz povoljne uvjete sljedeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavica za slučaj doživljaja i smrti.
2. Osiguranja miraza.
3. Osiguranja životnih renta.

II. Protiv šteta od požara:

1. OSIGURANJA ZGRADA (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica industrijskih poduzeća).
2. OSIGURANJA POKRETNINA (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga itd.).
3. OSIGURANJA POLJSKIH PLODINA (žita, sijena itd.).

III. Staklenih ploča protiv razlupanja.

Zamodska imovina u svim poslovnim granama iznosi K 3,375.050-88
Prihod premija s pristojbama K 1,571.135-97
Isplaćene odštete od postanka zavoda K 6,400.996-52

Sposobni posrednici i akvizitieri primaju se uz povoljne uvjete.

Zastupstvo za Šibenik i okolice

(3) g. VLADIMIR KULIĆ.

Kupujte

ništa drugo proti

Kašalj

nahladu, hunjavicu, katar i
grčevitom kašlju do II

**Kaiserove
prsne karamele**
sa znakom „Tri jela“

koji su ugodna teka.

6100 vjerodostojno popraćene
svjedočbe liječnika i pri-
vatnika zajamčuju sjeguran uspjeh.

Jedan o. iot 20 i 40 filira.

Jedna kutija 60 filira.

Naručuje se kod:

CARLO RUGGERI, cent. drogerija

i VINKO VUČIĆ, drogerija

u Šibeniku

kao i u svim ljekarnama

130-27-90

HRVATSKA TISKARA (D.R KRSTELJ I DRUG ŠIBENIK - DALMACIJA

Veliko skladište svih vrsti tiskanica za župske i občinske urede.

Izrađuje sve vrsti posjetnica, poziva za zabave i koncerte,
jestvenike, diplome, cienike, protokole, brošure, itd. itd.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica obskrbljena svim potrebnim i najmodernijim stroje-
vima kao i onim za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje
itd. Uvezuje sve crkvene knjige, Missale, protokole, brošure, te sve radnje u knjigovežku struku zasjecajuće.